

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 hónap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Amennyelőség kéiratok visszaadása
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A király még nem döntött.

A kormányválság ügyében pozitív új hír csak annyi van, hogy Lukács László megjelent audiencián a király előtt, előterjesztette a válságból való kibontakozásra vonatkozó terveit, a király pedig az előadottakra vonatkozólag fenntartotta magának a döntést.

Tehát még nincs designált miniszterelnök sem, annál kevésbé lehet az ő kabinetjének tagjairól beszélni. Pusztán üres kombinációk az ilyen félek, melyeknek reális alapjuk nincs.

A döntés semmi esetre sem késbetik sokáig, mert a külpolitikai bonyodalmak ugyancsak fenyegetik az európai békét. Az olasz hajóraj tegnap tényleg megjelent a Dardanellák előtt s megszólaltak az első ágyuk. Nagy kárt éppen nem okoztak, sőt egyik olasz hajónak lett baja, — de a bombázás pusztája ténye nagy fontosságú eseményeknek lehet az előhírnöke.

A kormányválságról, illetve Lukács László kihallgatásáról tudósításunk a következő:

Lukács kihallgatása.

Bécs, ápril. 19.

Lukács László fél 1 órakor ért vissza a magyar házba a kihallgatásról. A »Bud. Tud.« jelenti: Lukács László előterjesztette őfelségének a kibontakozásra vonatkozó módosításait és tervezeteket. Ő felsége kegyesen meghallgatta Lukácsot és fenntartotta magának a döntést. Lukács még ma Bécsbe marad és tanácskozásokat folytat illetékes tényezőkkel. Arra nézve, hogy mikor lesz Lukács újabb audienciája, erre nézve még nem történt intézkedés.

Hazai Bécsben.

Bécs, április 19.

Félhivatalosan jelentik, hogy Hazai honvédelmi miniszter ma délután Bécsbe utazott.

Lukács nem vállalja a miniszterelnökséget.

Budapest, ápril 19.

Ma délután élénken tárgyalták a munkapártban a bécsi eseményeket. Bécsből ugyanis az a hír érkezett a párthoz, hogy Lukács nem vállalhatja a kabinet alakítását azokkal a feltételek alatt, melyet Bécsben szabtak elé.

A lemondás a főrendiházban.

A Khuen-kormány ma a főrendiházzal közölte lemondását. Csak kevés főrend jelent meg. A főrendek néma csendben hallgatták a lemondás bejelentését. Khuen a főrendek előtt is megismételte szavait.

— A kormány alkalmatlannak bizonyult a politika további irányítására, tehát beadta lemondását. A lemondást a király elfogadta.

Dardanellák bombázása.

Konstantinápoly, április 19.

A hadügyminiszter a következő hivatalos közléseket hozza nyilvánosságra: Tegnap 24 olasz hadihajót láttak Lemnosnál. Ma reggel 5 óra felé egy ellenséges cirkáló és egy ellenséges torpedónaszád Számosz előtt megállott és előzetes bejelentés nélkül a kaszárnyát bombázta.

Nyolc másik hadihajó megjelent a Dardanellák bejáratánál. Délelőtt háromnegyven 12 órakor az olasz hadihajók megkezdték az erődök bombázását, melyek a tüzelést viszonyozták. Az ellenség 150 bombát lőtt az Orhanie-erőd, 8 bombát Kum Kale és 12 Sid el Bahr ellen. Egyetlen lövés sem talált. Csak az Orhanie-erőd kaszárnyájának hálólhelyisége omlott be. Kum Kale és Sid el Bahr hálólhelyiségeiben egy-egy katona a romok alá került és ott meghalt, egy katona megsebesült. Az Ertogrul-erődből intézett lövés egy olasz hajót talált és kényszerítette, hogy elhagyja a csatavonalat.

Róma, április 19.

A cenzura a lapoknak a Dardanellák bombázásáról szóló híreit visszatartotta.

Konstantinápoly, ápril 19.

Hír szerint az olaszok a kábelt elválták, de a kormánynak még egy másik kábelje is van, amelynek fekvését az olaszok nem ismerik. A török hatóságok jelentik, hogy újabb hajórajok utban vannak a sziget felé. Azt a hírt nem erősítik meg, hogy az olasz flotta tegnap délután újra megkezdte volna a bombázást. Valószínűtlennek látszik, hogy az olaszok éjjel támadni fognak Galipoliban és más parti városokban a bombázás nagy rémületet keltett.

Konstantinápoly, ápril 19.

Szmirnából jelentik, hogy Kioszból három angol cirkálójó és torpedójó elindult Szmirna felé.

Konstantinápoly, ápril 19.

A nagyvezir utasította a belügyminisztert, hogy 48 óra alatt utasítsa ki az összes olaszokat.

Konstantinápoly, ápril 19.

A hadügyminiszter a következőket mondotta:

— Semmit se kívánok jobban, mint hogy az olaszok a tengerszorosot forszírozzák. A gyenge külső erődök bombázását csak Ischon nyomoruságos bombázása mulja felől, melyben mindössz egy török század van.

Szaloniki, ápril 19.

Tegnap délután Semmos közelében két olasz hajórajt láttak, amelyek mindegyike tiz nagy csatahajóból állott. Az egyik hajóraj a Trakiai partok felé a másik az Átok hegy felé vette útját. A suriai partokon is láttak olasz hadihajókat, amelyek azonban sehhol sem állottak meg.

Nagyváradai jogászok a kassai országos kath. főiskolai kongresszusán.

Tegnap este 11 órakor Szilágyi Dózsa, a nagyváradai jogász-kongregáció prézesével tizenegy nagyváradai joghallgató indult Kassára, hogy részt vegyenek a katolikus főiskolai hallgatók harmadik országos kongresszusán.

A kassai kongresszus — amelyen a nagyváradai jogakadémia kath. ifjúságát Molnár Lajos, Balázs Ernő, Pajor Kálmán, Szomborovszky Rezső, Mikovits Ferenc, Reke Kálmán Bárdos József, Tóth Géza, Bodó Elek, Stüveges Ferenc és Szentlélek Kálmán képviselik — minden ízében fényesnek, impozánsnak és eredményesnek ígérkezik.

A nemes tiszta és szent eszmének lelkesülő, komoly ifjúság nagy és szép munkát akar végezni abban a szinmagyar városban, amely Rákóczi hamvait őrizi és ez az ifjúság méltó akar lenni a magyar, a hazát szerető, a katolikus, a vallásos Rákóczi hagyományaihoz, az ő szelleméhez. Tudja, hogy kezében a jövő és érzi azokat a súlyos, de nemes kötelességeket, amelyeket teljesíteni az ő feladata, ha azt akarja, hogy a jövő ragyogó fényes és méltó legyen egy Rákóczi, egy szent László szelleméhez.

Es ebben a munkájában ott állanak mellette a magyar katolicizmus kiváló alakjai, a hercegprimással, József főherceggel az élükön. A védnökök soraiban szerepelnek Prokászka Ottokár, gróf Apponyi Albert, aki beszédet fog mondani a kongresszuson, gróf Majláth Károly erdélyi püspök, gróf Széchenyi Miklós nagyváradai püspök, Takács Menyhért jászói püspök, azután herceg Könis Graetz Lajos és dr. Glattfelder Gyula, akik szünetben beszélni fognak az ifjúsághoz stb. stb.

Az ország összes főiskolái nagy számmal vesznek részt a diákkongresszuson. Budapestről mintegy százhuszan gróf Apponyi Alberttel mennek, akikhez a hatvani állomáson csatlakozik a nagyváradiai csapata.

A nagyváradai jogászok közt a kassai kongresszuson való részvételt a jogász kongregáció szervezte, még pedig szép eredménnyel. Az alig egy fél éve megalakult jogászkongregáció buzgón, fáradhatatlanul munkálkodik, célja, magaslatos hivatása érdekében, mindig többeket és többeket számlálhat hívei és tagjai közé és hogy még nagy külső eredményekkel, nagy számokkal nem dicsekedhetik, annak oka, (a

megalakulás óta eltelt igen rövid időn kívül) az alábbi statisztikában keresendő.

Egy kis statisztika a nagyváradai jogakadémiáról.

Figyelemreméltónak tartjuk feljegyezni, hogy bár Nagyváradról számbelileg csak kevesen, 11-en mennek, azt kell mondanunk, hogy a kongresszuson a nagyváradai jogakadémia katolikus ifjúságának mintegy *negyedrész*e vesz részt. A nagyváradai jogakadémia összes hallgatóinak a száma ugyanis 162. Ebből az elég nagy számból azonban csak 45 római katolikus van, vagyis az egész ifjúságnak a *negyedrész*e, pontosan 27,77 százaléka. És még a negyvenöt hallgató között is vannak hivatalnokok, vagy katonatisztek, akiket tehát a jogászfjúsághoz nem számíthatunk.

Anyanyelv szerint a következőképen oszlanak meg a nagyváradai joghallgatók:

Magyar:	137.	Rómán:	25.
<i>Vallás szerint:</i>			
római kath.	45,		
gör. kath.	12,		
gör. kel.	17,		
ág. ev.	5,		
református	44		
zsidó	39.		
<i>Összesen:</i>	<u>162.</u>		

Bővebb kommentárt most nem akarunk ehhez fűzni, különben a számok önmaguk is beszélnek.

Fraknoi adománya az irodalomnak.

A *Szent István-Társulat* igazgató választmányának tegnapi ülésén az elnök *Fraknoi Vilmos* cz. püspök, nagyváradai kanonok és szentjebbi apátnak egy újabb, a magyar kath. irodalomra nagyjelentőségű elhatározását jelentette be.

A kiváló főpap ugyanis arról értesítette levelében az említett társulatot, hogy mindaddig, míg egyházi javadalmainak haszonélvezetében megmarad, élethossziglan *évenként legalább huszonöt ezer koronát* fog az egyházi tudomány és művészet céljaira a *Szent István Társulat* rendelkezésére bocsátani.

Levelének bevezetésében az ajándékozó főpap kifejti az okokat, amelyek ezen elhatározásra birták s a levelének ez a része igen élesen és jellemzően világít rá a keresztény magyar kultúra szükségleteire s megjelöli a módokat is, amelyek ezen szükségletek fedezhetők.

»Evek óta észlelem, — ugymond *Fraknoi* — hogy hazánkban a kath. hitélet örvendetes fellendülésével nem tart lépést az egyházi tudományosság fejlődése és megbecsülése; minél fogva a szellemek fölötti hatalomért folytatott küzdelemben egyik legjelentékenyebb erőforrást alig értékesítheti.

Minden szakban, a theologia és bölcelet, az egyházi és profán történelem, a társadalmi és természettudományok terén nélkülözünk a nagyobb méretű, összefoglaló vezérmunkákat, melyek a kath. világnézet irányítására utmutatást és oltalmazására fegyvert szolgáltatnának, egyszersmind a világirodalom tudományos eredményeit nemcsak felhasználva, hanem gyarapítva, az egyetemes nemzeti kultúra kincstárát gazdagíthatnák.

Másrésztől a kath. időszakos sajtó hasábjain megnyugtató találkozom a régibb és ifjabb nemzedékekhez tartozó jeles munkaerőkkel, melyek a jelzett feladatok megoldására (a magam és mások véleménye szerint) időképen azért nem vállalkoznak, mert évek fáradozását követelő

nagy művek közvételére kiadót keresnénk, még kevésbé számíthatnak a jogosan igényelhető kiérdemelt jutalomra.»

Ezek az állapotok segítenő felajánlja az évenként adandó nagy összeget s azt a Társulat tudományos és irodalmi osztálya által kiadandó irodalmi művek létesítésére kívánja fordítani.

Első sorban a *magyar nemzet középkori kulturájának* (*Szent Istvántól Hunyadi Mátyás haláláig*) fejlődését feltüntető munkát kíván kiadni, a legkiválóbb szakférfiak közreműködésével, a tudomány mai állásának megfelelő alapossággal, de a művelt nagyközönség igényeihez alkalmazottan s szokorositó technika legjobb módszereinek felhasználása mellett gazdagon illusztrálva. Ilyen munka magyar faj kivételes kulturai fogékonyságának s a katolikus egyháznak a művelődés ujjain is érvényesített vezérlő képességének a feltüntetésére kiválóan alkalmas.

Ugyiszintén megirtni óhajt egy a *magyar katolikus egyház sajátos jogi viszonyainak és intézményeinek fejlődését* feltáró munkát is.

Nem kisebb jelentőségű az a kegyeletes terve sem, mellyel a Konstantinápolyban elhunyt tudós orientalista *Karácson Imre* által összegyűjtött nagybecsű történeti anyagot szándékozik közrebocsátatni.

A *Szent István-Társulat* igazgató-választmányára a legnagyobb lelkesedéssel vette tudomásul *Fraknoi Vilmos*nak a hazai kultúra emelésére irányuló ezen elhatározását, azt teljes egészében magáévá tette s az adományozónak köszönetét tejezte ki.

Veres zászló a református lelkész udvarán.

A szalárdi járás egy kis községében kiméletlen harc folyik a református egyház és az ottani szociáldemokrata párt között. Az egyház ma e harcok folytán annyira jutott, hogy segélyért az államhoz folyamodik, mert máskülönben nem tud megfelelni kötelezettségeinek. A harc a minisztert is foglalkoztatta már és most újból oda fog kerülni a dolog.

Az úgyről a vármegyén fekvő hivatalos iratok alapján a következőket adjuk.

Siter községének református egyháza két kérvényt adott be a vallás és közoktatásügyi miniszterhez. Az első kérvényben 1500 korona segélyt kér az egyház. Ezt az összeget az iskola céljaira kívánja fordítani. A jelenlegi iskola ugyanis oly rossz állapotban van, hogy abban a tanítás már lehetetlenné vált. Az épület mindinkább kezd veszedelmessé válni. A kémény be van dőlve. A falak is kezdik felmondani a szolgálatot.

Az egyház önjerejéből nem képes fenntartani az iskolát. A hívek csekély száma miatt az egyházi adókból ugyanis mindössze csak 101 koronát lehet beszélni. Rendkívüli kivetéseket pedig a lakosság szociális hajlamai miatt nem lehet eszközölni.

Ez a kérvény kedvezőtlen elintézésel jött, visza a vármegyéhez. A miniszter ugyanis leiratában tudatta a kérvényezővel, hogy az állam csakis azokat az összeget téríteti meg amelyek az iskola készíadásai gyanánt szerepeltek 1907 előtt. Felhívta azért a miniszter az egyházat, hogy tüntesse ki részletesen, hogy milyen kiadásai voltak iskolájára.

A hitközség erre egy újabb kérvénnyel válaszolt. Erben a kérvényben leplezetlenül tárja fel a hitközség a siteri tanítás 1907. év előtti állapotait. A kérvény szerint az iskola fenntartása nem került semmibe. A fűtéshez szükséges fát ugyanis a tanulók maguk hoz-

ták, az iskola takarítását pedig a nagyobb tanulók végezték. Ma már azonban a törvény értelmében iskola szolgát kell tartani és megfelelő tantermet kell berendezni. Erre pedig a lakosság rendkívüli szociális demokrata hajlamai miatt nem képes az egyház.

Az ottani viszonyok már annyira elfajultak, hogy az évszázadokon keresztül biztosított föld és más természetbeni járadóságokat rövidesen elakarták venni. Sőt a *veres zászló* már a református lelkész udvarára is kitérték a szociálisták. Ily körülmények között az egyház természetesen nem tud semmit sem elérni állami támogatás nélkül.

A másik kérvényben az egyház rendszeres évi segélyt kér az államtól, hogy magát az egyházat fenn tudják tartani, mert ha így halad, a siteri református egyház össze fog omlani és a szociáldemokrácia isentagadó elve fog diadalra jutni.

Olcsó munkáslakások építése.

Sztarill tervai szerint.

A város által építeni szándékolt munkáslakásokra ez időszert három terv van készen. Az egyiket a városi mérnöki hivatal készítette s ehhez 200,000 korona államsegélyt kért a város, a másik tervet a *Gorster-Megyery Szunyogh* cég adta be, azonban ez nem alkalmas a kivitelre, mert nagyon primitív; rabisz falakkal, padlás nélkül vannak az épületek tervezve, végül a Nagyváradai Városi Vasut kért ingyen területet a várostól, hogy ott alkalmazottai részére építtessen munkáslakásokat.

Sztarill Ferenc jőnevű nagyváradai építész tegnap bejelentette *Komlóssy József* városi tanácsosnak, hogy ő más módon véli a munkáslakások építésének kérdését megoldani, amely módzat mellett kényelmes, jó és olcsó lakásokhoz jutnának a munkások. Hajlandó tisztán csak a város érdekében részletes tervet és ajánlatot készíteni, de előbb kéri, hogy a területet jelölje ki a város tanácsa s erre elkészíti a terveket.

A kivitelre vonatkozólag különben *Sztarill* Ferenc építész azt adja elő, hogy a kijelölt terület közepén építene egy közös tűzfalat, s ehhez építené két oldalt a munkás házakat, amelyek így közös fallal bírnának. Minden háznak lenne egy külön udvara az utca felől.

A munkások családi viszonyaira tekintettel két típusú tervet tervez *Sztarill* Ferenc: egy szoba, konyha, kamara, padlás, pince, fűsziszne! és két szoba, konyha stb.-vel. A szobák elég tágasak, 5x5 méter tágasak lennének.

A költségekre nézve azon alapot veszi *Sztarill*, hogy egy négyszög méter beépítése 62 koronába kerülne. Az egy szobás lakásnál 40 négyszög méter, a két szobás lakásnál 65 négyszög méter lenne beépítve.

E szerint az egyszobás lakásnál az építés 2600 kor. a fűskamara építése 180 K., a kert 180 kor., udvarrendezés 100 koronába, tehát az egész ház 3000 koronába kerülne, természetesen telek és utcarendezés nélkül.

A telkek árát négyszög méterenként 4 koronával vette fel *Sztarill* Ferenc.

Az egy szobás házakhoz 110 négyszög méter szükséges, tehát a telek ára 404 korona; az utca terület 120 korona, az utcarendezés 140 korona, tehát az építési költségre felvett 3000 korona még 700 koronával emelkedik, vagyis 3700 koronába kerülne.

A két szobás lakásnál az építés 4715 korona, a telek, utcarendezés stb. 1100 koronas

összesen tehát 5815 koronába kerülne a két szobás lakás.

A vízvezeték bevezetést és a villamos bevezetést a város költségén csinálnák, mert ezek jövedelmeznek.

A teljesen külön udvarral bíró egy szobás lakás évi lakbérét 200—200 koronára, a két szobás lakások lakbérét pedig 300—350 koronára vette fel Sztarill Ferenc.

Az épületek önállóan telekkönyvvezetők és örök áron eladhatók lennének.

Sztarill Ferenc tervét a tanács közelebb veszi tárgyalás alá.

Kereskedőségdségtől az ügyvédségig és vissza.

Endrey Kálmán újabb szereplése.

Két héttel ezelőtt nagy feltűnést keltett városzerte egy fiatal ügyvédnek Endrey Kálmánnak a sorsa. A sokat hányt-vetett fiatal ügyvéd kimerült idegzetének hatása alatt megjelent akkor a rendőrségen és kérte, hogy vigyék be őt az elmeógyógyintézetbe, mert ő érzi, hogy anyjira túl vannak feszítve idegei, hogy nem képes dolgozni és cselekményeinek ura lenni.

A kívánságot teljesítették is. Rövid idő múlva azonban kijött Endrey az elmeógyógyintézetből és orvosai feltétlen nyugalmat ajánlottak neki. Endrey azonban nem fogadta meg az orvosok tanácsát és tovább dolgozott. Egy nagyszabású kereskedelmi munkán dolgozott legutóbb és úgy látszik ez is tette tönkre idegzetét. Ettől kellett volna tehát távol tartania magát, azonban nem tette. A nagyszabású műre, melyre 2000 előfizetőt remélt, mindössze 19 előfizető gyűlt össze s így az a rengeteg munka melyet a műre elpazarolt hiába valóvá vált.

Hazatérve az elmeorvóházból Endrey az előfizetőknél visszajuttatta a 184 korona előfizetési díjat, ő maga pedig családostan teljesen vissza akar vonulni az ügyvédi pályától is. A fiatal, igen sok kitartással küzdött ügyvéd egyszerre eldobja magától hosszú éveken keresztül keserves verejtékkel szerzett diplomáját és vissza akar térni arra a pályára, melyet elhagyott, oda, honnan kiindult a nagy utra, melyről most vissza kell térnie.

Tegnap Endrey ehatározásáról a következő levélben tudatott minket:

1912, április 19.

Mélyen Tiszelti Szerkesztő Ur!

Nagyon megköszönve csekély személyemmel szemben tanúsított szíves jóindulatát: arra kérem teljes tisztelettel: legyen kegyes n. b. lapja holnapi számában közlétemni (s ha lehet a bpesti lapokkal is közölni) hogy a 19 előfizetőtől befolyt 184 koronát már visszafizettem, mert gondjaim okozta kimerültségem miatt (és mert 2000 előfizető helyett csak 30 jelentkezett) a munkát el nem készíthettem. Most az a szándékom, hogy visszatérek a kereskedő segítségéhez, mert az a törekvésem, hogy a banknál jobb pozíciót foglalhasak el: adósságom (és összeköttetésem hiánya) miatt nem sikerült, jogi tudásom pedig fogyatékos. Kérem: kegyeskedjék b. lapjában közlétemni,

hogy (ámbar az orvos még több heti pihenőt ajánlott) *kelme és női divatüzletben mint segéd szeretnék már április 25 től kezdve alkalmazást nyerni, mert pénzem nincs, s mert tisztességes munkával minél előbb szabadulni akarok adósságomtól. Öszinte köszönettel készséges szolgálója*
Endrey Kálmán.

Hogy a szerencsétlen fiatal ügyvédet mi vitte erre az elhatározásra: nem tudjuk. Nem is kutatjuk. Bőrhonnan fakadt is azonban ez az elhatározás, az bizonyos, hogy mindenki csak sajnálkozással vesz róla tudomást. Hisszük, hogy az a vasszorgalom, mely Endreyben megvan, meg fogja találni a kellő utat az érvényesülésre. Levelét kívánságának megfelelőleg közzétettük s felhívjuk mindazokat, a kik részére alkalmazást adhatnak, vegyék figyelembe az igazán megható sorokat és nyujtsanak módot Endreynek, hogy a keresett állást és ezzel a nyugalmat és kenyeret megkaphassa.

UJDONSÁGOK.

* **A szentgyakorlatok befejezése.** Ma délelőtti véget érnek a templomszenteléssel kapcsolatos szentgyakorlatok, melyeken oly nagy buzgósággal vettek részt a váradi hívek. Ma reggel 5 órakor kezdődik a gyónás. Hét órakor gróf *Szechenyi* Miklós megyés püspök, *Fetser* Antal és dr. *Lányi* József felszentelt püspökök fognak misézni. A férfiak a templomban a főoltár előtt a szentélyben foglalnak helyet és a főoltárnál járulnak a szent áldozáshoz. A nők a padokban maradnak és a mellék oltárnál miséző püspökök kezéből veszik az Ur testét. A szentgyakorlatok befejezéséül: azok akik ott szentbeszédet hallgattak végig és a szentségekhez járultak teljes bucsut nyernek. Ma még egy rövid szentbeszéd lesz, hogy a férfiaknak is módjuk legyen a bucsuban részesülni. A szentbeszéd végeztével a hívek a pápai himnust fogják elénekelni. Ma az olasz plebánia híveinek szigorított böjt van elrendelve, a templomszentelés alkalmából.

* **A csendőriskola építése.** A váradi csendőriskola építésére felügyelő bizottság nem mint először meg lett hirdetve, ápril 20-án, szombaton, hanem kedden, ápril 23-án tartja ülését a városházán.

* **A Biharmegyei Tanítók Házát** 1913. szeptember elsején nyitja meg a tanító egyesület vezetősége, mely fokozott buzgalommal és kitartással folytatja a gyűjtő-akciót. Az elnökség legújabbán minden hét vasárnapján küldöttségekkel alakul s a megye és város területén fölkeresi mindazokat, akikről tudva van, hogy mindig szívesen hoznak áldozatot a magyar nemzeti kultúra ügyének. A nagyarányú mozgalomnak nagy lendületet ad az a körülmény, hogy dr. *Miskolczy* Ferenc főispán, *Fráter* Barnabás alispán és *Vasady* Lajos kir. tanfelügyelő a legnagyobb odaadással karolták fel a Tanítók Háza ügyét. Az országban jelenleg már fenálló tizenegy tanítóháznak is minden egyes követ a társadalomvalójában az emberi szív legszebb és leggyöngédebb érzelmei hordták egybe. Ujab-

ban a következők adakoztak a tanítók Házára: *Juricskay* Dezső (Örvendő) 100 K, *Rád* Ödön, *Weriheimstein* Alfréd, *Tátray* Sándor, *Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi takarékpénztár* 50—50 K, ifj. *Popper* József 40 K, *Köblös* Ferenc 30 K és *Schwartz* Jakab (Keszteg) három darab 200 koronás cserépkályhát adott. *Adorján* Emil dr és *Sziládky* Ernő gyűjtőívét kértek. Az adományokért most a biharmegyei Általános Tanítóegyesület vezetősége nevében *Nagy* Imre egyesületi elnök és *Kortsmáros* László főtitkár bálás szívet mondának köszönetet a nemeslelkű emberbarátoknak.

* **Országos zarándoklat Rómába.** Május hó 3-án indul az Országos Katolikus Szövetség által rendezett zarándoklat. A résztvevőket a pápa külön kihallgatáson fogja fogadni, amikor a magyar katolikusok nevében. *Zichy* Gyula gróf pécsi megyés püspök tolmácsolja azok hódolatát. A Rómában tartózkodás ideje alatt a Szent Péter templomban nagymise és magyar szentbeszéd lesz. A jelentkezők számából következnie imponás lesz a zarándoklat fölvonulása, amelyben társadalom vezetői és középosztályának tagjai igen nagy számban vesznek részt.

* **Értekezlet a Népszövetség ügyében.** Vasárnap délután 3 órakor a Katolikus Körben értekezlet lesz a Népszövetség tárgyában. Megbeszélésre kerül a Népszövetség célja és a keresztények összetartásának szükségessége. Az értekezlet főleg az Olasz városrészen lakó tagok részére tartatik, a többi városrészek a következő vasárnapokon kerülnek sorra. A csoportvezetők szíveskedjenek a tagokat az értekezlet helyéről és idejéről értesíteni.

* **Református egyházmegyei közgyűlés.** A bihari református egyházmegye tegnap tartotta meg rendes évi közgyűlését a vármegyeház nagytermében. Az ülésen *Sulyok* István esperes és *Barry* József gondnok elnökölték. A közgyűlés megnyitása után a felsőbb egyházhatósági leiratokat és határozatokat terjesztették elő, melyeket a közgyűlés tudomásul vett. Majd *Balthazar* Dezső debreceni superintendens átiratát olvasták fel, melyben *Balthazar* köszönetét fejezi ki megválasztása alkalmából küldött üdvözlő feliratért. Majd az esperes időszaki jelentését terjesztették elő, melyek kapcsán több lelkész és tanító választást erősítettek meg. Az előterjesztések és javaslatok körül élénkebb vita az együttnevelés (koedukáció) kérdésénél fordult elő. A közgyűlés a vita folytán kimondotta, hogy osztályok szerint fogja megkülönböztetni a tanulókat és így fogják a tanítást is eszközölni nem pedig, mint eddig fiukat és lányokat külön. Több kisebb ügy elintézése után az ülés véget ért. Tegnapelőtt délután bírósági ülés volt, melyen két tanító fejelemi ügyében döntöttek.

* **Képkiallítás a megyeházán.** Vasárnaptól kezdve 8 napon keresztül igen érdekesnek és művész szempontból értékesnek ígérkező képkiallítás nyílik meg a megyeháza nagy termében a kiállítást *Tarnai Gillemot* Ödön ismert festőművész rendezi. A művész képei már nem ism retlenek a közönség előtt. A budapesti tárlaton többször szerepeltek és

A legújabb

tavaszi czipő ujdonságok

MOSKOVITS

Szabott

Telefon 687

Bemertéri fióküzletében.

gyári egységáruk.

Telefon 657.

pedig igen szép sikerrel. Tarnai különösen az állat és tájkép festészet terén ért el szép eredményeket. A művész tanulmányait Székely és Lótz tanároknál kezdte, majd két éven át Münchenben folytatta. Karlskukában a hírneves állatfestő Weishaupt Viktornak volt mesternő vendéke. Magyarországon a földmívelésügyi kormány is méltatta a művészt amennyiben a kisbéri gazdaság a törzsméneinek portrairozását is vele készítette el. Nagyváradra mintegy 100 darab képpel jön el a művész.

*** Az Uj-Nagyvárad nem lesz szabadkőműves lap.** Tegnap közleményünkre, mely az Uj-Nagyvárad-nak a szabadkőművesekhez való viszonyáról szólt, az új lap szerkesztőségétől a következő sorokat kaptuk: Igen tisztelt szerkesztő ur. Csodálkozva olvastuk a Tiszántulnak szerény törekvésünkről szóló híradását mely azt jelenti, hogy mi szabadkőműves lapot alapítunk, avagy a szabadkőműves páholy alapít lapot a mi részünkre. Méltóztassék megengedni, hogy kijelentsük, a Tiszántul megtevesztette az aki ily értelemben informálta. Mi igemis csinálunk lapot. Kenyerünktől igazságtalanul megfosztott, becsületes újságírók vagyunk. A multunk tiszta, a tollunk tiszta, a törekvésünk tiszta, s jogunk van ahhoz, hogy eltiporni ne engedjük magunkat. Nem akarunk mást, csak existenciát teremteni s tisztességes munkánkkal akarjuk megszerezni a közönség támogatását. Igen kérem, kegyeskedjék konstatálni az igazságot, amit a Tiszántul mindig szolgálni szokott, s az igazság ebben a dologban az, hogy a mi lapunkat, az Uj-Nagyváradot a magunk erejéből, a társadalom minden rétegének támogatásával és nem a szabadkőműves páholy segítségével vagy befolyásával csináljuk. Szerény soraink szíves közlését kérjük mély tisztelettel *Marton Manó, Nagy Andor, Dátka Akos, Hajnal Jenő.* E nyilatkozatot, melynek készségesen adtunk helyet, örömmel vesszük tudomásul s ítéletünket az új lap irányáról akkorra tartjuk fent, amikor majd az Uj-Nagyvárad cikkeiből alkothatjuk meg véleményünket.

*** Köszönetnyilvánítás.** A NAC választmányának határozatából folyólag mély köszönetünknek adunk kifejezést Nagyvárad város nemes tanácsa és mindazokkal szemben, akik anyagi támogatással lehetővé tették részükre a Bishop Auckland labdarúgó csapatával való mérkőzés megtartását. Köszönjük a helyi sajtónak buzgó készségét, amellyel ezt a nagyfontosságú kulturális eseményt kellően méltányolta és végig kísérte. Pásztor Bertalan, a nagyváradai A. C. főtitkára.

*** Rémes baleset a pályaudvaron.** Tegnap délután rettenetes idegrázó jelenet színhelye volt a vasúti pályaudvar. Egyike azon munkástragédiáknak játszódtott le a sínparók között, melyek időnkint a rohanó vaszörnyeteg áldozatául kívánják az ember életét. Ezuttal is egy kilenc tagból álló derék munkás család fejét ragadta el az élők sorából a pusztítás démona. A rémes szerencsétlenség délután fél négykor történt kevéssel a pesi vonat beérkezése előtt. A dráma színhelye a vasúti pályaudvar felső része, a posta épület közelében. Itt akart Fegyver József nyug. vasúti pályamunkás egy sor álló kocsik alatt az útközök közt keresztül bujni. A végzet úgy akarta, hogy éppen ekkor egy csomó teher kocsit tolt egy mozdony az álló kocsikhoz, a nagy lökés megrázta az álló kocsikat és Fegyver Józsefet elütötte, a mozgásba jött kerekek pedig keresztül gázoltak a szerencsétlenül és mindkét lábát tőből lemészélték. Az állomásfőnökség azonnal telefonon hívta a szerencsétlenség

helyére a mentőket, kik gyorsan kivontak és a nagy vértócsában fekvő embert sebtében beköltöztetve a biharmegyei kórházba szállították. A rendőrség a baleset okának kiderítése végett a vizsgálatot megindította.

*** Nozák Rezső halála.** Ózinte részvétellel értesülünk, hogy Nagyvárad egyik derék polgára: *Nozák Rezső* kéményseprő mester, élete 68 évében tegnap éjjel meghalt. Nozák Rezső több cikluson keresztül tagja volt Nagyvárad város törvényhatóságának, a katolikus körnek pedig választmányi tagja volt haláláig. Már körülbelül egy év óta betegeskedett, de körülbelül egy hónappal ezelőtt régi betegsége súlyosra változott. Már napok óta látta családját és orvosát, hogy menthetetlen. Temetése holnap, vasárnap, április 21-én délután fél 4 órakor lesz a Sal Ferenc-utca 21. sz. gyász háztól.

*** KISS SZERENCSEJE NAGY!** A magy. kir. szab. XXIX. osztálysorsjáték csütörtöki befejező húzásán a 600 000 koronás főnyereményt a 73395 számú 8/10-ban eladott sorsjeggyel ismét a hírneves KISS KÁROLY és TÁRSA bank részv. társaság (Budapest, Kossuth Lajos u. 13.) szerencsés vevői nyerték, hol immár ötödször nyerték meg a 600.000 koronás főnyereményt, nem hiába: **»KISS SZERENCSEJE NAGY!«**

*** Megakarta őni az apját.** Nagyszalontának van egy kis része, mely teljesen külön áll a községtől. Ez a cigányváros. Ugy a községnek, mint a cigányvárosnak reteggett alakja Pukló cigány, aki betörő, tolvaj, pénzhamisító egy személyben. E nemes foglalkozások azonban nem elégitették ki tett vágyát, tehát még nemesebb után vágyott. Mondta is a szomszédoknak, hogy embert akar őni. E sportot aztán az édesapján akarta kipróbálni. Apja tegnap megdorgálta tetteiért s ez nem tetszett Puklónak. Felkapta a kunyhó egyik sarkából a baltát s agyonakarta őni az apját, de az a karjával felfogta csapást, így csak egyik karját vágta ketté. A szomszédok vették ki Pukló kezéből a baltát, akit letartóztatott a csendőrség.

*** Kötelező egységes záróra.** Az e tárgyban folyó hó 14-én tartott értekezleten a kereskedők tudvalevőleg egy 12-ös bizottságot küldöttek ki, határozat hozatal végett. Mint illetékes forrásból értesülünk a bizottág a kérdést úgy oldotta meg, hogy folyó év május 1-től kezdve az összes szakmák — fűszert kivéve — üzleteiket nyáron 7 és fél — télen 7 órakor fogják bezárni, mely határozat a vasárnapra 21-ki délelőtti 10 óra után behívott összegyűlésnek elő lesz terjesztve. Kéretnek a kereskedők ezen gyűlésre, mely a Kereskedelmi Csarnokban lesz megtartva, okvetlenül megjelenni sziveskedjenek.

x Nincs itt a vadászat!! Megkezdődött a tilalmi időszak, de az igazi vadász most már fokozott buzgalommal irtja a ragadozó vadakat s ha kellő sikert akar elérni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezzze be szakembernél. Továbbá a legalkalmasabb idő a fegyverek teljes rendbehozására most van, míg a szalonkázás meg nem jön, tehát mindenkinek saját érdeke, hogy fegyverei rendben legyen mire újból szüksége lesz rá. A legelőkelőbb fegyvergyárosok fegyverei állandóan nagy választékban készség mellett található LADÁNYI JÓZSEF püskaművesnél, Nagyvárad, Rákóczi-út, Moskovics palota. M. kir. lőporárúda. Telephon 269. — **Tanoncz felvétetik.**

x ABSÓDI Kossuth-utcai csomóge és nagyáruházának heti jelentése: Kristály kocka cukor, Király háztartási cukor, Süveges fehér cukor, Saját őrlésű porcukor, Törnelék fehér cukor, Édes tartalmu fehér kocka cukor, Szalámi, Liptai turó, Kávék csak nemes fajokból! Kávéházi Megay sütemények a jelenkor legjobb tésztái, melyek minden előkelő kávéházban kaphatók és a hol nincs, ott követeljük,

SELYEM TRIKÓ, GUMI TRIKÓ ÉS HALCSONTNÉLKÜLI FÜZŐ
eredeti párisi szabadalmazott gyártmány, csak

Rosenzweig Rózánál

kapható. Szalárdi-utca 9.

Különleges felöltők, kosztümök
blouzek és gyermekruhák
a legnagyobb választékban

Spitzer Béla

női és gyermekruha áruházában
Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és
francia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Rablólovag.

Vasárnap délután: Artatlan Zsuzsi; este; A frankfurtik. (Bemutató.)

Rablólovag. A szezon egyik legzajosabb és legártósabb sikerét nyerte el Biró Lajos érdekes új szinpadai alkotása a *»Rablólovag.«* Eddig minden előadását telt ház nézte végig és a fokozódó érdeklődésnek tesz eleget az igazgató a darab mai megismétlésével. Az előadás az eredeti szereposztásban megy.

Artatlan Zsuzsi — délután. Legutóbb sokan szorultak ki az *»Artatlan Zsuzsi«* délutáni előadásáról. Ezért az igazgató holnap délután ismét előadhatja a vonzó operettet. Jegyek ma válthatók a nappali pénztárnál.

A holnapi bemutató. A színház új slágerdarabjának készül a holnap bemutatásra kerülő vígjáték új dunság: *»A francfurtiak.«* Rösler Károly rendkívül sok ötlettel, szellemes mondásokkal és eredeti mesével alkotta meg ezt a darabját, amellyel a Rothschildok életét vitte a szinpadra. E örelá hatólag lelkes fogadtatásban részesül a kedves új dunság. Az utolsó próbákból ítélve az ensemble kitűnő lesz.

S P O R T.

A BEAC sikerei. A mi husvétii labdarúgó vendégeink a budapesti egyetemi ifjak kiknek ügyes szép játékában ünnep mindkét napján volt alkalma gyönyörködni városunk közönségének, fényesen szerepelnek mostanában s egyik diadalt a másik után aratják a sport versenyeken. Futóik a legelső az országban, a múlt vasárnap pedig szenzációs sikerük volt a Magyar Kupáért folyó versenyben. A jelenleg a II. osztályban szereplő BEAC szép játékával s tüzes támadásával legyőzte a Nemzeti Sport Klub (NSC) I. osztályu csapatát. Jövő vasárnap pedig Bicsben fog a BEAC. kitűnő csapata játszani a Rapid tavalyi legyőzőjével a Semmering Sport Klub-al, a magyar színek diadalaért.

Bevétel egy football versenyen. O iási anyagi eredménye volt a vasárnap Budapesten lefolyt német-magyar football mérkőzésnek. A nap bevétele 24,629 koronára rugott, amiből 18,000 korona tiszta nyereség illeti a Magyar Labdarugó Szövetség pénztárát. A népszerű és általános szorakozássá lett labdarugó sport fényes sikerét jelzi ez az eredmény.

A holnapi football mérkőzések. Kellemesen fogja megjelenni közönségünket vasárnap délután a Rhédey-kerti sport pálya, ahol tudvalevőleg három érdekes football mérkőzés fog lefolyni. A pályán igen előnyös berendezési munkálatok folytak. Új kerítést vontak köréje és végig léccszal látták el. Az állóhely most a pálya túsó felén a leányok között nyert elhelyezést s így a közönség nagyobb kényelemmel tud elrendezkedni. Az új beosztás előnyei már a holnapi mérkőzésen élvezhetőek lesznek. A mérkőzéseket a NAC III vezeti be amely a NSE. II. fog mérkőzni, utána a NAC. II és NSE II küzdnek egymással s fél 5 órakor kerül a sor a délután szenzációjára a NAC I és NSE I bajnoki mérkőzésére. Ez utóbbit a M. L. Sz. tegnap érkezett leirata szerint Imre Géza aradi szövetségi bíró fogja vezetni. A NAC I csapatának egybeállítását a következők: Sisi, Fricz, Hanny, Sümegi, Szarka Weisz, Görög, Miló, Kovács, Szkriván, Vécseá.

TANÜGY.

Magánvizsgálatok a közs. polgári leányiskolában. Akik az idei júniusban a közs. polg. leányiskolában (Tisza Kálmán-tér) akarnak magánvizsgálatot tenni, azok május 1-ig adják be nevezett iskola igazgatóságához 1 koronás bélyeggel ellátott és ngos Vasady Lajos kir. tanfelügyelőhöz intézett kérvényeiket. A kérvényekhez születési-, iskolai-, községi (tartózkodási 1912-ről keltező) bizonyítvány mellékelendő. (30 filléres bélyeggel ellátva) Nagyvárad, 1912. ápr. 20. Az igazgatóság.

EGYESÜLETEK.

Leányok egyesülete Szalontán. Erdekés és minden esetre figyelemre méltó eszmét vettek fel a nagyszalontai leányok, köztük Balaton Margit, Csanády Irénke és Margitka és még sokan. Leányegyesületet akarnak alakítani, hogy a szalontai leányokat, társadalmi állás, kor, vallás és más tekintet nélkül egy csoportba vonják össze. Az alakuló gyűlést a polgári leányiskolában április 21-én délután tartják meg és elvárják minden szalontai leányt részt!

Igazságszolgáltatás.

Ítélet a jádvolgyi katasztrófa ügyében.

— Felmentették a vádlottakat. —

Hosszu, négy napos tárgyalás után, tegnap reggel 8 órakor elhangzott az ítélet a jádvolgyi borzalmas vasuti szerencsétlenség ügyében. A tárgyalási termet csaknem teljesen megtöltötték a hallgatók, akiknek legnagyobb része vasutasokból állott, amikor Szöllőssy királyi törvényszéki bíró, a tárgyalás elnöke kihirdette a felmentő ítéletet.

A bíróság László Mihály forgalmi tisztvi selet, Koraj Gábor zárkészt és Székán Demeter nem találta hűösnek a vádolt bűnselekmény elkövetésében, és azért mindhárom vádlottat felmentette a vád és következményei alól.

Szóllóssy bíró, a tanács elnöke hosszasan és szakszerűen indokolta a felmentő ítéletet. Előadta, hogy mindhárom vádlott pontosan teljesítette az előírt és az utasításban is megszbott kötelességeit és egyiket sem terhelheti sem gondatlanság, annál kevésbbé mulasztás, vagy hanyagság.

A főtárgyalás adatai semmi terhelő adatot, és bizonyítékot nem szolgáltatottak a vádlottak ellen, sőt a tanúk vallomásaiból és a szakértők előadásaiból azt kellett megállapítani, hogy a vádlottak nem okai az összeütközésnek, amely négy ember halálát okozta. A vádlottak és védők az ítéletben természetesen megnyugodtak, a kir. ügyész a másodrendű vádlott Koraj Gáborra nézve szintén megnyugodott, míg az első és harmadrendű vádlott, László Mihály és Székán Demeterre vonatkozólag felebbezést jelentett be.

NYILTTÉR.

Gyógyszertár áthelyezés.

CSANDA ENDRE II. Rákóczi Ferenchez címzett gyógyszerárát

a Szacs vay-u. 50. sz. alól

a Szacs vay és Mezey Mihály (Kert-u.) sarkára helyezte át.

TÁVIRATOK.

Lukács László miniszterelnök.

Budapest, ápril. 19.

(Saját tud.) Bécsből jelentik, hogy a király ma este kinevezte miniszterelnökké. Lukács holnap Budapestre jön, hogy megalakítsa kormányát. A jövő héten pedig újra Bécsbe megy. A delegációkat április 30-án hívják össze.

Pusztító földrengés.

Athén, ápril 19.

Ithakán az éjszaka nagy földrengés volt. Sok ház, köztük a rendőrség épülete és több kaszárnya bedőlt. A lakosság a szabadba menekült.

A marokkói lázadás.

Páris, április 19.

Moiner tábornok ma reggel elrendelte hogy a Kazablankából jövő csapatok Mekhnizbe menjenek az onnan Fzbe küldött csapatok pótlására. Millerand hadügyminiszter felszólította Moinier tábornokot, mondjon véleményt, vajjon esetleg szükség volna-e új csapatoknak Marokkóba való küldésére.

Hiteles jelentés.

1695 halott, 645 megmenekült.

A parlamenti vizsgálóbizottság, amely a Carpathiára ment, még éjszaka megállapította, a hiteles tényállást, összeszámálta a menekülteket és kiadta a pontos jelentést a katasztrófa áldozatairól. Ezzel a hivatalos kimutatással akarta elejét venni annak, hogy ellentmondó hamis hírek keletkezzenek.

Igy szól a bizottság jelentés:

A Titanic vasárnap este 11 óra 10 perckor jéghegygyel ütközött össze. Csillagos volt az éjszaka, a tenger csendes. A hajó parancsnoka azonnal rendelkezett, hogy bocsássák le a mentőcsónakokat. Éjjel 2 óra 20 perckor süllyedt el a Titanic. Előzetesen szikratáviratokkal segítséget kért és elsőnek a Carpathia érkezett a katasztrófa színhelyére reggel négy órakor. A Cunard-hajó önfeláldozó gondozásban részesítette a menekülteket.

Titanicon 330 első 320 másodosztályu és 750 fedélközi utas volt, ehhez számítva 940 főnyi legénységet s egyéb alkalmazottakat, összesen 2440 volt a lélekszám.

A Carpathia megmentett 210 első, 125 másodosztályu, 100 fedélközi utast, 4 hajótisztet, 39 matrózt, 96 pincért és 71 fűtőt, összesen 645 embert. A hajókatasztrófa tehát 1695 emberéletbe került.

A jelentés ezután megállapítja, hogy a Titanicon kevés volt a mentőcsónok, a hajótisztek képzettsége nem kifogástalan és a matrózok sem voltak kipróbált emberek.

New-york, ápril 19.

A Titanic katasztrófája újabb szenzációval szolgált. A Kárpátián levő menekültek azt mondják, hogy Smith kapitány a parancsnoki hidon agyonlőtte magát és hogy a hajó első mérnöke is öngyilkos lett. A mentőcsónakért való harcban három olaszt agyonlőttek.

New-york, ápril 19.

A szövetségi főügyész büntető eljárást indított meg, a White Stortine new-yorki igazgatósága ellen, mert a katasztrófáról szóló hírt 8 óráig visszatartotta.

KÖZGAZDASÁG.

Biharmegye selyemtenyésztése. A földmivelésügyi miniszter most állította össze az egész ország területéről a selyemtenyésztésről szóló évi jelentést. A jelentés igen hűen tükrözi vissza a vármegyében kifejtett selyemtenyésztési munkálatokat, azok fejlődését és eredményét. Bár a kimutatás szerint 1888-tól 102229 koronát fizettek ki a termelőknek mégis sajnos úgy áll a dolog Biharmegye csaknem a legutolsó vármegyék között szerepel, bár területénél fogva az első között foglal helyet. A múlt évben 8625 korona és 10 fillért fizettek ki gabókért 306 családnak. Egy termelő tehát átlag 28 koronát kapott. Ha egy pillanatra is összehasonlítást teszünk például Bács-Bodrog vármegyével nyomban belátjuk azt, hogy a selyemtenyésztés igen kifizető váll-

lakozás. Bács-Bodrog vármegyében ugyanis csak 1911-ben 1 millió 263 ezer 542 koronát fizettek ki selyem gubóért. Holvan itt az arány Bihar és Bács-Bodrog között. — Köz tudomásu dolog pedig, hogy Bács-Bodrog áldásdus vidéke nincs annyira ráutalva egy a háziiparnak e kereseti ágára, mint a mi selyem vármegyénk. A mi hegyvidékünk, ahol a selyem tenyésztés megfelelő meghonosítása mellett az a sok román ember tisztességes keresethez tudna jutni egyáltalán nem is tördik a keresetnek eme ágával. Ami kis eredményt produkálnak a selyem tenyésztés terén azt is az alföldön érték el, de a hegyvidékről egy község sem szerepel a termelők között. Pedig mibe kerülne bármelyik hegyvidéki járásban a selyemtenyésztés meghonosítása? Semmi! Csak lenne valaki, aki megkezdene a tenyésztést és megmagyarázná jó példával járva elől, nem hisszük hogy a sok dologtalan olá fáta és kecskét legeltető gyerek nem szívesen végezné el azt a kevés munkát, amit a selyemtenyésztés kíván. Azt hisszük, hogy ha ez megtörténne nem meg kétszereződne, de meg tízszerződne a selyemgubókért kifizetendő pénz, ami pedig Biharra nagy áldás volna.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapesten

A gabonatörszén tegnap szilárd volt az az irányzat. Csak a zab nem változott. Kész-áru 10 filérrel emelkedett.

Határidők zárata:

Áprilisi buza	— — — —	11.88
Októberi buza	— — — —	11.73
Áprilisi rozs	— — — —	10.60
Októberi rozs	— — — —	9.18
Áprilisi zab	— — — —	10.01
Októberi zab	— — — —	8.80
Májusi tengeri	— — — —	9.25
Juliusi tengeri	— — — —	9.20

Budapesti értéktörszén.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	832.—
Osztrák hitelrészvény	— —	637.—
Jelzálogbank	— —	468.—
Leszámitoló és pénzváltó	— —	542.—
Közuti vasut	— —	784.—
Osztrák államvasut részvény	— —	727.50
Salgótarjáni közsén	— —	719.—
Városi vasut	— —	409.—

REGÉNYCSARNOK.

HELÉN.

Irt: Schmidt Amália. — Fordította: N. M. (Folytatás) 95

— De most már, kedves atyám! — esdelt Helén, — nem szabad beszélnie. Kezei égnek, és lélekzete szorultabb, mint előbb volt.

— Csak egyet még: igérd meg, hogy ha Miksa későn jön, te fogod be szememet. És most küldj papért.

Helén ünnepélyesen tette meg a kívánt ígéretet, s a beteg majdnem abban a pillanatban elaludt. Azonban csak nagy kimerültségének köszönhető a szendert, mely rövid ideig tartott. Főlébredvén, ismét bekövetkeztek a múlt éji heves láz jelenségek és egész a következő délig tartottak. Az ész visszatértevel a beteg állapota kissé javulni látszott, s ez némi

reményekre jogosította Lényezetét. De ezek csalárdak valának; csak annyi ideje volt a betegnek, hogy Istennel kibékülhetett.

Este felé heves görcsroham vette elő, melyre szédülés és eszméletlenség következett. Ettől kezdve a sebesült nem nyerte vissza többé öntudatát, és midőn hajnalodni kezdett, kitéhelé utolsó fohászát . . .

— Oh, hogy Miksának későn kell jönnie! — susogá Helén barátnőjének karjai közt sírva. — De mennyire köszönöm az ég azon rendelkezését, hogy legalább én voltam mellette utolsó pillanataiban. Ez egész életére vigasztalás lesz szegény Miksának.

Az orvos gyöngéden tette össze a holtak kezét mellé, s aztán felhuzta az ablak függönyeit.

— A nap fölkel, — mondá, — ismét egy új, szép nap! . . . Es a báró utolsó pillanatai olyanok voltak, hogy elmondhatjuk: neki még szebb nap kelt föl ott fenn . . .

XVIII. FEJEZET.

Gyakran nyugtalanít minket az, hogy nem tudjuk a jövőt, és azzal ámitjuk magunkat, hogy okosabban és jobban tennémb, ha cselekedeteink és mulasztásaink következményeit ismerjük. Pedig gyakran mily kevésbé ismerjük csak a jelen pillanatot is! A jelen pillanat történetének még ama kis részecskéjén is, mely saját sorsunkkal a legáltalánosabb összefüggésben áll, gyakran épen úgy el van takarva előlünk, mint amaz események, melyek egy egész század letolyása után fognak történni bolygónk-földületén. Es ezen tudatlanságunkban örülünk azon pillanatban, melyben a legnagyobb szerencsétlenség ér minket, és sirunk azon órában mely boldogságunkat megalapítja.

Az ifjú Bruchland Münchenben volt és elhatározta, hogy rövid idő alatt visszatér hazájába. Oly sokáig utazott már, annyit látott, annyit tapasztalt, hogy bóbor életének folytonos változása terhére lőn, s állandó lakhely és a köznapiság nyugalma után kezdett óhajto ni.

Bár a haza semmi tekintetben sem volt rá nézve vonzóbb, mint a távol külföld; ő nem vágyódhatott arra, hogy atyával együtt éljen, nem várható boldogságot a jövőtől. Hanem azon, az emberrel veleszületett, sajátos kívánság támadt fel benne, melyre előlva állandó, biztos otthon után vágyódnak.

Ki ne ismerné e hatalmas érzelmét, mely oly különféle alakban nyilvánul? Az egyiknél határozott foglalkozás-vágy a neve; a másik a szülőföld után való vágyakozásnak mondja; a harmadik a saját tűzhely kívánásának és ismét más önállásra való törekvéséről beszél.

Bruchland, ki nem ismert boldogságot, melyet remélhetett volna, ki, egyetlen pont kivételével, korlátlan szabadsággal bírt, kinek semmi hivatásra törekedni, semmi gonddal küzdeni nem kellett, azt mondta magában, hogy ő ki mondhatatlanul vágyik békés csendben édes anyja és Helén emlékének élni; neki más reménye úgy sincs, ő más boldogságot nem követel.

Randtenből való zivataros távozása óta bár nem sűrű, de mégis szakadatlan levelezésben állott atyjával.

Azon szilárd elhatározással, hogy a fűi kötelezettségeket mindaddig teljesíteni fogja, míg ezt maga atyja lehetetlenné nem teszi, időről-időre büszkesen és nyíltan tudósította őt életéről és cselekedeteiről. Mingig tiszteletteljesen és am a nülsőségeket illeti, még kimerítőleg is irt; atyja hidegen és igen röviden felelt neki.

Helénről soha többé meg nem emlékeztek és egy szóval sem említették sem a múltat, sem a jövőt.

Miksa letett azon reményről, hogy atyjának szigorát enyhíthess és épen oly kevésbé bizott ahhoz, hogy Helént föltételének megváltoztatására bírassa.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

A Leszámitoló és Jelzálogbank r.t. épületében egy 5 szobás Bémer-térre néző lakás

május 1-től kiadó.

Egy 3 szobás viczai lakás szükséges mellékhelyiségekkel együtt május 1-től kiadó. Kosuth Lajos-utca 6. Értekezni a Polgári Takarékpénztár Részvénytársaságnál.

Hirdetmény.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1912 január 24-én tartott közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 7500 drb új 200 koronás n. é. részvényt kibocsátása által két millió ötszáz ezer koronáról

négy millió koronára emeli fel.

Ezen új 7500 drb részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak a következő feltételek mellett:

1. Az új kibocsátású részvények 250 koronát árban bocsátatnak ki, melyből 200 korona az alaptőkéhez, 50 korona a rendes tartalék-alaphoz csatoltatik.

2. Minden 5 régi részvény birtokosának 3 új részvény átvételére van joga. Tartozik azonban a 250 korona vételáron felül darabonként 3 koronát bélyeg- és kiállítás-díj címén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1912. február 20. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak:

1912 február 20 ig darabonként	53 koronát
1912 március 15-ig	100
1912 április 10 ig	100

valamint 1912. január 1-től a fizetés napjáig járó 6 százalékos kamatot az intézet pénztáránál készpénzben befizetni.

Az új részvények 1912 január 1-től kezdve az üzlet határon részesülnek.

Felkérjük ennél fogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsátandó új részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtják, hogy részvényeiket a fent kitűzött záró határidőig, vagyis 1912 február 20 ig az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatassák és a fizetendő összeg első részletét teljesítsék, mivel ezen határidő letelte után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1912. január 24.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Igazgatósága.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete r.t.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámtai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra.

**Fecském
hova szállsz!**

— stb. kupiékat, katoná és cigányzene játsza az „**A D R I A**” beszélő gép, mely 5 legujabb duplalemezzel csak 40 korona. **Wagner Hangszerkirály**-nál, Budapest, József-körút 15. szám. — Gyorsjavító műhely. — Használt lemezeket becserél. Nagy fényképes árjegyzék ingyen

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

8553—1912. szám.

Hivatalos hirdetmény a védhihlóoltásról.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala közhírré teszi, hogy az 1887. évi XXII. t. c. ezzel kapcsolatosan a m. kir. belügyminister által 1887. évben 40130. sz. a. kiadott körrendelet értelmében a város területén hivatalból eszközöndő védhihlóoltásokat a városi tiszt orvosok folyó évi május 5-ik napjától kezdve és folytatólag minden vasárnap délelőtt reggel 9—11 óráig Ujváros, Kert-utca 9. szám alatt a tüzoltó laktanya nagytermében fogják megtartani.

Annak előrebocsátása mellett, hogy oltásra köteles minden gyermek életének első évében, újraoltásra köteles pedig minden gyermek, ki 12-ik életévét betöltötte s az utolsó 5 évben valóságos hólyagos himlőt ki nem állott. — felhívom a város közönségét, s különösen a szülöket, gyámokat, kereskedőket és iparosokat, hogy a még be nem oltott vagy újraoltásra kötelezett gyermekekkel illetve tanoncokkal a jelzett helyen és időben megjelenni annál is inkább szigorú kötelességüknek ismerjék, mivel ellenesetben az idézett t. c. 11. § a alapján 2-től 100 koronáig terjedhető pénzbüntetésben marasztalom őket.

Nagyvárad, 1912. április 4-én

Gerő,
r. főkapitány.

Szalonna, plombozott lóhere, luczerna, búkőny, len és kendermag, árpa, zab kitünő minőségben kapható. Gabona és termények vásárlása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, banképület.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Perces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Belépési felhívás.

A POLGÁRI TAKARÉK és SEGÉLY-SZÖVETKEZET

Kossuth Lajos-utca 4. szám

1912 január 1-én megnyitotta

17-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszésszerű száma törzsbetét jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetenkint 1 korona fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelnek, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatnak:

- a) a heti befizetések kilenczted része erejéig minden további biztosíték nélkül;
- b) ingatlanokra;
- c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
- d) megfelelő kezesség mellett váltóra, kötelezővényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétként 50 fillér beiratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetét könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósíthatnak. A kölcsönökről kiállított kötelezővények bélyeg- és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkértenek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1911. december hó.

A Polgári takarékos és segélyző szövetkezet igazgatósága.

VARJU FERENC

műbútor asztalos

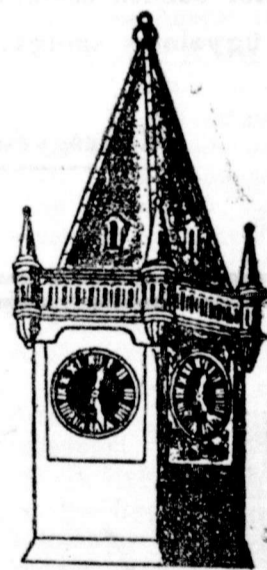
DAMJANICS-UTCZA 30. SZ.

Készít minden néven nevezendő modern butorokat stb. — Elvállal javításokat jutányos árban.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra.

Saját ház.

FÉLIX-FÜRDŐ

téli és nyári gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hév víz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió

liter víz mennyiség. Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocróozással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdővel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirda, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az igazgatóság.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtok-
vásárlási, eladási és
erdő becslési irodája

RÁKÓCZI-UT 10. SZAM.

Helybeli és vidéki telefonszám 725.

Bükkfa parkett

fedélcserép, mész, cement, gipsz, fedéllemez,
elszigetelőlemez, nád,

Budweissi kályhák

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Értesítés.

Van szerencsém az igen tisztelt megrende-
lőim és a nagybecsű közönség szives tudom-
ására hozni, hogy a KOVÁCS és LUX
cégből kiléptem s üzletemet ideiglenesen

Füzes-utca 14. szám

alá helyeztem át. Készíték modern butoro-
kat, portálékat, kávéház és üzletberen-
dezéseket, épület-munkákat. Május 1-től
villanyerőre berendezve, külön butor
osztály. A n. é. közönség szives pártfogását
továbbra is kérve, vagyok teljes tisztelettel

Kovács Zsigmond, műasztalos

Lakás: Körös-utca 9.

Telefon szám 10 87.

Műhely: Füzes-u. 14.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Hirdetmény.

A BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR-nak
1912. évi január hó 28-án tartott rendes közgyűlése
elhatározta, hogy az intézet részvénytőkáját 3.600.000
koronáról 2000 drb 600 korona névértékű új rész-
vény kibocsátása által

4.800.000 koronára

felelmi, mely új kibocsátású részvények az 1912. évi
osztalékban már szintén részesednek. Ezen újonnan
kibocsátandó részvényeket ezennel felajánljuk régi rész-
vénybirtokosainknak és pedig a következő feltételek
mellett:

I. Három régi részvényre egy új részvény vehető át.

II. A kibocsátási árfolyam 800 koronában álla-
pittatik meg, amelyből 600 korona a részvénytökére,
200 korona felpénzből a kibocsátási költségek levonása
után fennmaradó összeg a tartalékalapok javára fog
iratni.

III. Az új kibocsátású részvények a közgyűlés
határozata szerint az 1912. évi osztalékban részesedvén
a megállapított kibocsátási ár után 1912. évi január
hó 1-től 6% kamat a befizetés napjáig szintén meg-
térítendő az új részvények után.

IV. Az elővételi jog 1912 január 29-től február
hó 29-ig bezárólag gyakorolható és pedig Nagyváradon
az intézet pénztáránál, 1912 február 29-én tul az
átvételi jog megszűnik.

Aki átvételi jogával élni kíván, tartozik a régi
részvényeket, szelvényivek nélkül az intézet pénztárá-
nál lebélyegzés végett bemutatni és egyidejűleg az
első részletfizetést készpénzben teljesíteni, ami, valamint
a későbbi befizetések ideiglenesen nyugtáztatnak. A
régii részvények lebélyegzése után azonnal visszaadottnak.

V. A befizetések következőképpen teljesítendőek:
300 korona fizetendő a részvény lebélyegzése alkalmával
250 „ „ 1912 március 31-ig
250 „ „ 1912 április 30-ig

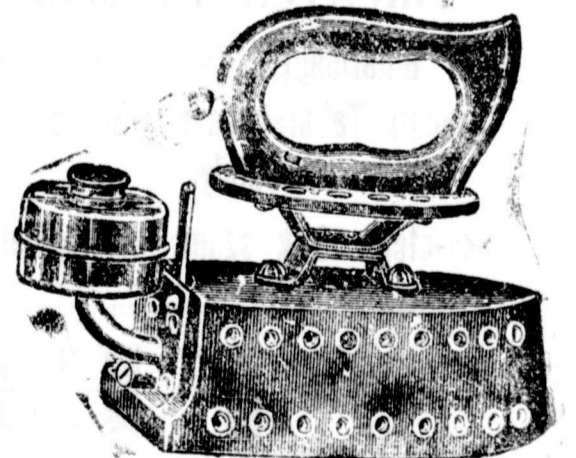
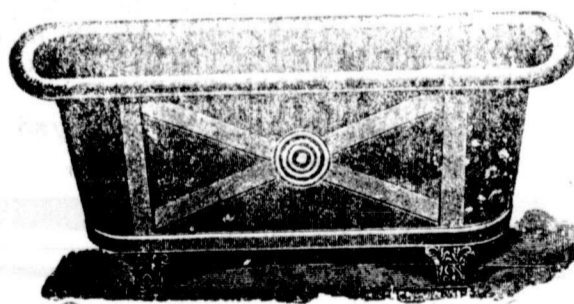
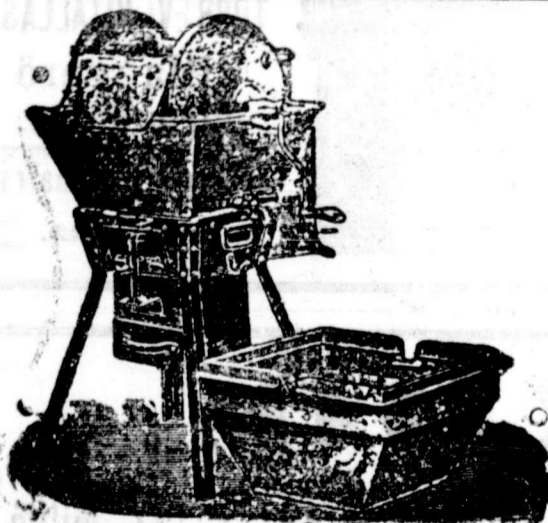
és minden részletfizetésnél az 1912 január 1-től ese-
dékes 6% kamat.

Szabadságában áll azonban a részvényeseknek
több részletet, vagy valamennyit egyszerre a kitűzött
határidő előtt is befizetni.

Részletfizetések késedelmissége, vagy elmulasztása
az alapszabályok 3. §-ának alkalmazását vonja
maga után.

A Biharmegyei Takarékpénztár Igazgatósága.

3. §. Azon részvényes, aki valamely befizetést a
kitűzött határidőn túl teljesít, a késedelem idejére 6
százalékos késedelmi kamatot köteles fizetni. Ha azonban
a befizetések a kitűzött határidő lejártá után 60 nap
alatt sem történnének meg, az igazgatóság a kiadott
elismervényeket semmieségek nyilvánítja, a késedelmes
részvényesek pedig az eddig teljesített befizetéseiket el-
vesztik. Az ekként megsemmisített ideiglenes elismervé-
nyek helyett az igazgatóság új részvények kibocsátását
rendelheti el és ez esetben az ezel érvénytelenített be-
fizetések — hozzászámítva a névértéken felül elért többlet-
tet — a társaság tartalékalapját illetik.

Fürdőkádakból

legnagyobb választék minden nagyságban.

Ruha mosó és mangorló gépek,
modern konyha berendezések kizárólag

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

